

BUITEN

24^e JAARGANG N°. 9

ZATERDAG 1 MAART 1930

Foto Joh. A. Bakhuis

AVOND AAN DEN PLAS

Redactrice: RO VAN OVEN

INHOUD:

AVOND AAN DEN PLAS (ILL.)	BLZ.	97
JASPER VELLACOT. FILANTROOP, DOOR WILLIAM J. LOCKE (2)	BLZ.	98
IETS OVER INCA'S EN AZTEKEN (GEÏLL.), DOOR THEO DE VEER	BLZ.	100—105
TAKASEBUNE (SLOT), DOOR R. MORI	BLZ.	104
HET KASTEEL WARWICK (GEÏLL.), DOOR IRENE CLEPHANE	BLZ.	106—108
TORQUATO TASSO. UIT HET POOLSCH, DOOR KAZIMIERZ CHLEDOWSKY (4)	BLZ.	108
DE DOOLHOF DER DWAASHEID, DOOR RALPH SPRINGER (26)	BLZ.	108
EEN ZWANENNEST (ILL.)	BLZ.	108

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

De uitgevers verzoeken beleefdelijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Men gelieve alles wat de Redactie van dit weekblad betreft te adreseeven aan de Redactrice Mw. Ro van Oven, Emmastr. 15, Amsterdam, stukken voor de Administratie aan de Uitgevers N.V. Scheltema & Holkema's Boekhandel en Uitgevers-Mij., Rokin 74—76, Amsterdam, Met de toevoeging: „Voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht, ook achter op de foto's

Nieuw verschenen nummers 25 cts., oudere 50 cts.

Jasper Vellacot, filantroop

2) DOOR WILLIAM J. LOCKE.

VELLACOT betreurde als steeds zijn ongeluk. Niets wou er groeien. De man bukte zich en bekeek den grond in de palm van zijn hand. „Wat wilt u, voor den duivel, dat hier groeien zal?” vroeg hij. „Mijn wenschen zijn bescheiden”, zei Vellacot, „als hier een grassprietje op kwam, zou ik al dol blij zijn”.

„Loop naar den duivel met je grassprietje”, zegt de man. „Jij, uilskuiken, weet je niet, wat dat is? Dat is tin; jij zit hier op een tinmijn. Je bezit millioenen”. En zoo was 't. En hij is precies dezelfde man gebleven met zijn millioenen als toen hij even zoo veel stuivers rijk was. Enthousiasme! Ik ben er vol van. Hij heeft mij altijd bij zich gehouden — ofschoon ik eigenlijk nergens voor deug. Ik zou u een maand lang met verhalen omtrent hem kunnen bezighouden. Hij is een wonder”.

Intusschen was Jasper, zoodra hij binnen kwam, ter zijde genomen door een krijgshaftig uitziend man, in wien hij Majoor Sparling herkende, voorzitter der plaatselijke afdeeling der Conservatieve Partij.

„Kan ik u eventjes alleen spreken, Mr. Vellacot?”

Jasper knikte, ging voor naar de Bestuurskamer en bood den bezoeker een stoel aan. Hij ging zelf op een punt van den lessenaar zitten en zette zich in postuur om naar een verzoek om de een of andere bijdrage te luisteren. Vragers begonnen altijd op zoo'n geheimzinnige manier. Hij dacht eigenlijk aan heel andere dingen. Doch hij noodigde zijn bezoeker uit te beginnen.

„Ik moet u verzoeken, wat ik u zeggen zal als strikt vertrouwelijk en officieus te beschouwen”, begon Majoor Sparling.

„Zeker, zeker”, zei Jasper.

„Voorloopig wou ik slechts uw meening leeren kennen. De

zaak zit zoo. Als deze zitting is afgelopen, komt de zetel voor dit distrikt vrij. Sir Samuel heeft mij zijn vast voornemen te kennen gegeven, zijn Kamerlidmaatschap neer te leggen. Natuurlijk wist ik al eenigen tijd van zijn plan af. Minder goede gezondheid en zoo. Hoe dan ook, wij krijgen binnenkort een tusschentijdsche verkiezing. Daarvoor hebben wij een populaire figuur noodig. De radicalen zijn hier heel sterk. Zoudt u nu, als ons bestuur u dit verzoekt — dus, goed begrepen, ik zeg als het dit doet — een conservatieve candidatuur voor North Ham willen aanvaarden?”

Jasper Vellacot stond op en keek Sparling lang en ernstig aan; toen wendde hij zich plotseling af en begon de kamer op en neer te loopen. Het bezetten van een Lagerhuiszetel behoorde bij zijn filantropische toekomstdroom. Hij wist dat zelfs in de Kamer naar iemand van zijn positie en rijkdom geluisterd zou worden en hij had veel te zeggen en te doen. Een uur geleden zou hij onmiddellijk toestemmend geantwoord hebben. Maar nu — Hij bleef staan en keek uit het raam. Het was hem alsof Lady Alicia hem met opgeheven hand den weg versperde. Met een ruk wendde hij zich om, bijna woest, alsof hij het visioen verjoeg.

„Ik ben zeer vereerd, Majoor Sparling”, zei hij. „Ik zou het met genoegen aannemen onder zekere restricties”.

„Zou ik mogen weten welke die restricties, in hoofdzaak, zouden zijn?”

„Ik heb in de Koloniën geleefd en dus ben ik Imperialist en Tory. Maar ik ben daartoe gekomen langs andere wegen dan de uwe. Er zijn verschillende punten in uw program waar ik het niet mee eens ben. Zoo weet ik bijvoorbeeld niets van kerkelijke zaken af. In mijn hart ben ik demokraat. Ik geloof in den uiteindelijken triomf van het volk. God heeft mij groote rijkdommen geschonken, die ik, met heel mijn leven, in dienst van het volk heb gesteld. Om het beter voedsel, betere woningen, betere genoegens, betere vooruitzichten te verschaffen; om zieken en vermoeden te huisvesten; om kinderen voor slavernij te behoeden; om vrouwen buiten Dante's poort te houden; daaraan heb ik mijn leven gewijd. Ik beroem er mij niet op. Ik acht het mijn plicht. Doch zou enig distrikt mij in het Parlement brengen, dan moet men er rekening mee houden, dat het welzijn van het volk mij bovenal ter harte gaat en dat de taktiek der conservatieve partij op de tweede plaats komt. Dit is de restrictie die ik bedoelde”.

Hij had vurig gesproken, opgewonden, met het ruwe Australische accent, dat men anders niet bij hem hoorde. Majoor Sparling keek ietwat verbaasd. Dat was niet de schuwe, bedesde man dien hij verwacht had te vinden — een, die zou doen wat de leiding besloot en die de partijkas rijk zou maken. En Vellacot sprak als iemand die zijn macht kende en er geen afstand van zou doen. Sparling trok aan zijn snor en dacht er over na, of de partijleiders Jasper's zelfstandigheid zouden dulden ter wille zijner bijdragen aan de kas.

„Ben ik te weinig meegaand naar uw zin?” vroeg Jasper glimlachend.

Sparling sprong op.

„In ieder geval bent u een kerel, Mr. Vellacot”, zei hij, „en zoo iemand hebben wij juist noodig. Als u voor de Imperiale gedachte en tegen de afschaffing van het Hoogerhuis bent, kunt gij u alle vrijheid voorbehouden waar het de algemeene volksbelangen betreft. Mag ik u dus als candidaat opgeven aan ons bestuur? U kunt wel begrijpen, dat zij er aanvaankelijk vreemd tegenover zullen staan”.

Hij nam afscheid. Een half uur later reden Jasper en Cadby terug naar Londen.

„Vermoeid, Jasper?” vroeg de kleine man na een lange stilte.

„Heel erg”, zei Jasper. „Wees zoo goed en praat niet tegen me. Ik moet over eenige dingen nadenken”.

Cadby knikte en begon te lezen. Van tijd tot tijd wierp hij een bezorgden blik op zijn vriend, die met gefronst voorhoofd naar onzichtbare dingen zat te staren. Ten slotte kon hij het niet langer uithouden. Hij boog zich voorover en tikte hem op de knie.

„Jasper!” zei hij. „Laat alle spoken naar den duivel loopen!”

„Ik dacht er juist over na, hoeveel stemmen ze konden winnen. In den herfst word ik candidaat gesteld voor het Lagerhuis”.

Cadby borg zijn boek op en keek hem aan.

„Wel allemachtig!” zei hij. „Vertel me dat eens uitvoerig”.

TWEDE HOOFDSTUK

Het was half negen, een paar dagen later en Jasper en Cadby zaten tegenover elkaar aan de groote bibliotheektafel om de correspondentie te behandelen. Stapels poststukken lagen voor hen en de tafel was bedekt met mandjes met gesorteerde brieven. Tusschen hen in zat een jonge typiste met blocnote en potlood om de antwoorden stenografisch op te nemen. De vloer lag vol enveloppen. De post was reusachtig. Circulaires van alle mogelijke zaken; bedelbrieven uit alle deelen van het rijk, sommige echt, andere niet; prospectussen van allerlei verdachte ondernemingen; geparfumeerde enveloppen, die een verzoek om bijdragen voor een goed doel inhielden; rekeningen; kwitanties, zakenbrieven van architecten, advocaten, bankiers, effectenmakelaars, financiers; enkele invitatie voor intieme avondjes; en treurig weinig particuliere brieven van vrienden.

Zijn zaken eischten een grooten staf van klerken en agenten. Hij had het huis naast het zijne voor kantoor ingericht en met zijn woning verbonden. En hier zat hij van den ochtend tot den avond te werken, zelf alle touwtjes in handen houdend, zoowel de exploitatie van de mijnen in Australië, als de verschillende giften. De bedelbrieven waren zoo talrijk, dat hij genoodzaakt was geweest een informatie-bureau te stichten, dat hem rapport uitbracht; maar de rapporten las hij alle en nam zelf een beslissing. Dan waren er uren gewijd aan het oplossen van financieele problemen, want zijn koopen en verkoopen beïnvloedden de koersen. Bovendien ontving hij zoo veel mogelijk ieder die hem wou spreken, wat hem ook een paar uur per dag kostte. En zoo leefde in stagen, harden arbeid een man, die millioenen bezat.

Een klerk trad binnen en bracht een telegram in cijferschrift uit New-York. Het luidde: „Nieuwe oliebronnen aanbeoord. Vanmorgen 120. Volgens instructies verkocht”. Jasper wierp het Cadby toe.

„Zal die stroom nooit ophouden — zal dat altijd zoo doorgaan?” vroeg hij mat.

„Dat beteekent, dat je weer een stuk rijker bent dan gisteren. Ik zou er maar niet om treuren. Tu l'as voulu, George Daudin. Je hebt Odgers besliste order gegeven te verkoopen op 120. Ik heb het zelf getelegrafeerd”.

„Toen stonden ze op 75 en hij zanikte om te verkoopen. Toen ik ze kocht stonden ze op 40. Daarom noemde ik een fantastisch cijfer. Ik ken dat. Vandaag abnormaal hoog, morgen zakken ze weer in. Over een week zijn ze weer vast. Dat ik nu verkoop, drukt den prijs. Je zult 't zien. Mijn winst is anderzover verlies. O, Tommy, ik vind 't vreeselijk! Het geld wordt op die manier een vloek. Er was een heidensche Koning — ik weet zijn naam niet meer — bij wien alles wat hij aanraakte in goud veranderde. De bloemen, die hij plukte; het voedsel, dat hij wou eten; de wijn, dien hij wilde drinken, alles veranderde in goud; en hij verhongerde — diezelfde vloek rust op mij voor wat ik misdreef — en ik verhonger”.

„Onzin”, zei Cadby. „Dit koninklijke heerschap heette Midas en hij had ezelsooren. Jij niet. Daar zit het heele verschil in. En wat dat geld betreft, je kunt het gauw genoeg weer kwijt worden. Hier is een brief van Blaine uit Rio. Twee mislukkelingen teruggestuurd franko huis aan Jasper Vellacot — niet kantelen — uit vrees, dat al de whisky er uit loopt”.

Hij maakte er een grap van en keek zijn patroon aan om te zien of hij hem uit zijn sombere gedachten kon rukken. Hij probeerde steeds Vellacot de zonzijde der dingen voor oogen te houden. Dezen keer lukte het hem.

„Je praat onzin, Cadby en verspilt kostbaren tijd”, zei Jasper, lachend. „Noteer de namen en bijzonderheden en stuur de mannen bij mij als ze komen. Laten wij nu doorgaan met ons werk”.

Dit „agentschap voor steun aan mislukkelingen” was een van Jasper's laatste plannetjes en pas in werking.

„Wij zijn zelf mislukkelingen geweest, Tommy”, had hij gezegd „en er was niemand om ons de helpende hand te reiken. Wij hebben het aan den lijve ondervonden en weten wat het zeggen wil”.

De mannen, die in aanmerking kwamen, werden uit de koloniën teruggezonden. Zij hadden vrijen overtocht, wat zakgeld en een introductie voor Jasper. Als ze in Londen kwamen, hielp hij hen aan een baantje en liet het oog op ze houden. Cadby plaagde hem soms door te ketteren tegen zoo een importatie van onverbeterlijke dronkaards, misdadigers en idioten en voorspelde de vreeselijkste gevolgen.

„Neem mij nu eens bijvoorbeeld. Voor £ 120.— per jaar kon je een flinken jongen kerel krijgen, die zaken-ervaring heeft. Hoe weet je welke misdadige neigingen in mij sluimeren, die slechts op ontplooiing wachten om los te breken. Je bent te goed van vertrouwen, Jasper. Je denkt, dat er een goede kern zit in iederen boef dien je tegen komt. Je zit op den top van den Berg der Illusies en een dezer dagen zal die als een eierschaal barsten en dan val jij naar beneden en bezeert je ruggegraat”.

Jasper glimlachte en zei, dat hij den Hemel dankte voor zijn illusies.

Hij opende een brief van Majoor Sparling. Hij had het bestuur gepolst. Zij wenschten eenstemmig Mr. Vellacot kandidaat te stellen, waren bereid hem de vrije hand te laten in zijn plannen voor het proletariaat. Hij gaf den brief aan Cadby, die hem las en in het mandje met het etiket „Privé” wierp; toen ging hij verder met zijn werk. Jasper liet zijn hoofd tegen den stoelrug rusten en liet zich meevoeren in wakende droomen. Hij zag zich tusschen de groene banken staan, hartstochtelijk oreerend en een stroom van applaus ontketenend. Toen ging hij plotseling rechtop zitten, wreef zich de oogen uit en begon te lachen.

Cadby keek een oogenblik verbaasd op. Maar zijn vlugge opmerkingsgave en zijn diep inzicht in Jasper's karakter deden hem snel alles begrijpen.

„Toekomst droomen?” vroeg hij.

Jasper knikte. Cadby wees op den stapel onbeantwoorde brieven. Met een aanhaling uit zijn geliefden Shakespeare wekte hij hem op om aan den arbeid te gaan.

„Als je vanmorgen nog één keer Shakespeare aanhaalt”, zei Jasper lachend, „roep ik de politie te hulp”. En toen de typiste met een volle bloc-note wegging, stond hij op en liep de kamer op en neer.

„Wil je wel gelooven, Tom”, zei hij, „dat als alles anders was, ik een der opgeruimste menschen zou zijn. Mijn leven lang heb ik verlangd luchthartig te kunnen zijn. In vroegere dagen maakte de armoede mij dit onmogelijk; nu is het de rijkdom — en andere dingen”.

Hij ging voor het raam staan en keek naar den gouden zonnenschijn en de streep blauwe lucht tusschen de hooge huizen. Een groote behoefte aan geluk kwam in hem op, naar de groote, golvende vlakten, den geur van eucalyptus, naar den vrede, die zielsrust kan schenken. Visionair van inborst, maar man van den daad door wilskracht, bleef hij in rust door beide in evenwicht te houden. Daardoor meende de oppervlakkige beschouwer soms, dat hij geen individualiteit bezat. Maar als een der krachten de overhand kreeg, zag men plotseling den mensch in zijn ware gedaante. Dan handelde hij vlug, beslist en onweerstaanbaar. Of hij ontpopte zich als een droomer, een woordlooze dichter, die liefdevol peinsde over het leed der wereld, dat hij niet vermocht te lenigen, of hunkerde naar haar schoonheid, die hij niet mocht bezitten.

Hij keek naar het gouden zonlicht en de blauwe lucht. Zuchtend wendde hij zich af.

„Weet je wat ik zou willen?” zei hij peinzend. „Ik zou op een stuiversbootje naar de Kew Gardens willen gaan”.

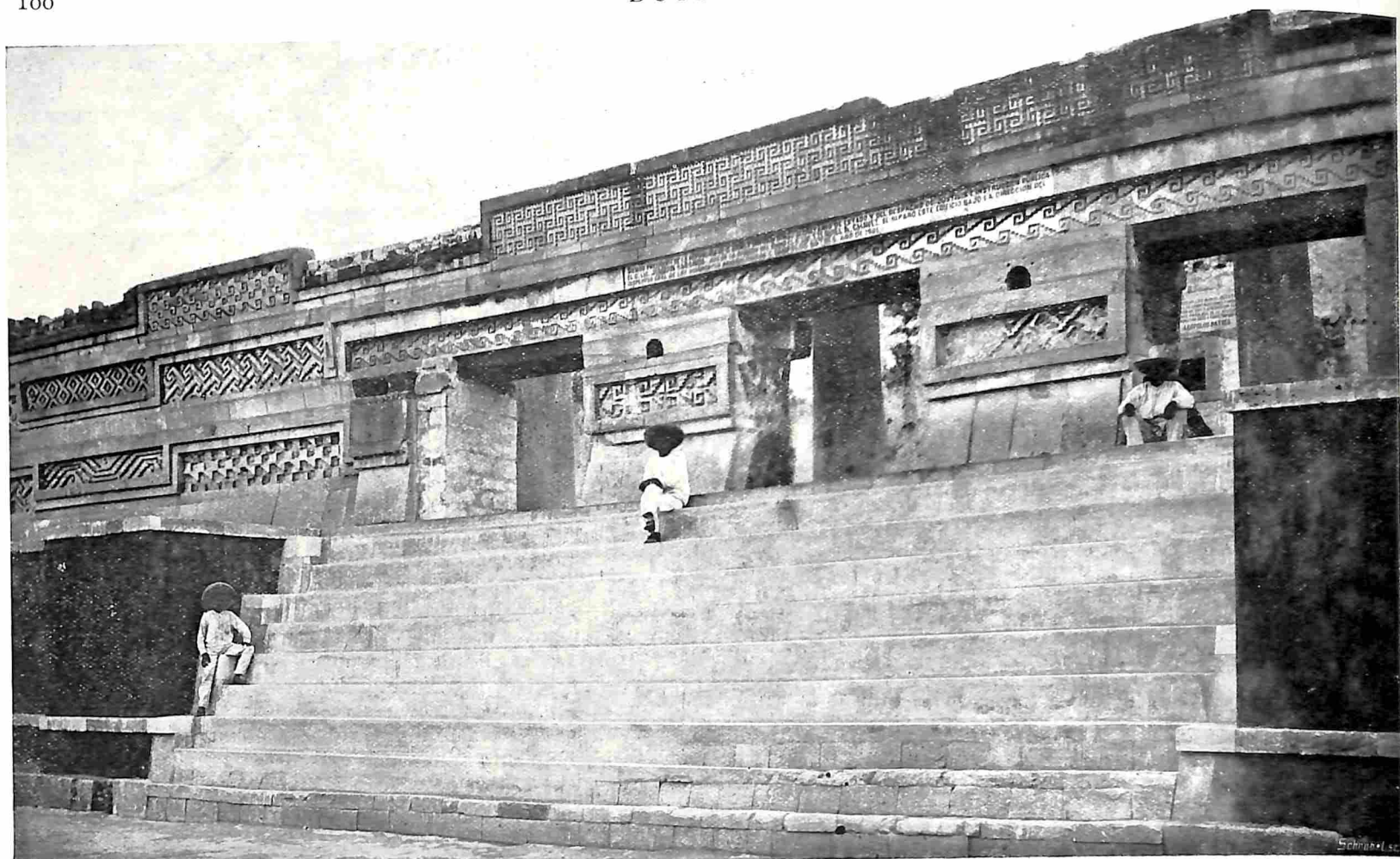
„Je zou het desnoods kunnen betalen”, antwoordde Cadby.

„Misschien, als ik door de correspondentie heenkom, ga ik na de lunch”, antwoordde Jasper, terwijl hij weer ging zitten. „Moet ik nog meer lezen?”

„Ik heb al de brieven in een mandje gelegd, terwijl jij stond te droomen”, zei Cadby, terwijl hij het mandje opnam. „Ik zal de lui wel ontvangen, die er komen, zoodat jij vanmiddag kunt uitgaan”.

Jasper stemde hierin toe. Hij zou niemand anders ontvangen dan de twee mislukkelingen uit Rio de Janeiro. Daarna ging hij weer aan het werk. Na een uurtje vond hij een kaart die hij te voren over het hoofd had gezien. Er stond op te lezen, dat Lady Alicia Harden Vrijdagavond over een week zou ontvangen. Zijn naam stond in den linkerhoek. Daaronder R.S.V.P. Het handschrift was fijn, vrouwelijk, karakteristiek. Het gaf een vertoon van kracht aan den naam „Jasper”. Het riep het beeld op van de vrouw, die zijn hart de rust had geschonken, waarnaar hij zooveel jaren had verlangd. Zij stond weer voor hem met haar vriendelijke oogen, die hem zooveel pijn hadden gedaan.

Hij nam een velletje schrijfpapier en schreef daarop, dat Mr. Jasper Vellacot het ten zeerste betreunde, dat een vroegere afspraak hem verhinderde van Lady Alicia Harden's vriendelijke uitnoodiging gebruik te maken. (Wordt vervolgd)

EEN TOLTEKEN-PALEIS IN MITLA (GERESTAUREERD)

IETS OVER INCA'S EN AZTEKEN

Voor Theo de Veer junior,

I

JA, toch wel een wondere geschiedenis, die der vroegere beschavingen van Peru en van Mexico Toch een wondere geschiedenis wel, die van het oude Anahuac onder zijn groote Toltek- en Aztek-keizers, en die van het antieke Peru onder zijn heilige, almachtige Inca's Een merveilleuze geschiedenis Waaraan, — helaas!, — in beide landen, door de „conquistadores”, op barbaarsche wijze vreemd plots een eind zou worden gemaakt. Aangaande Peru, zoo gelooft men thans wel als vrij zeker te mogen aannemen dat zijn merkwaardige, oude civilisatie er in het begin der twaalfde eeuw een aanvang nam, — dat wil zeggen: dat toen, met Manco-Capac en zijn gade Mamma-Ocello, de dynastie der Inca's, en met deze het beschaven der primitieve bevolking van Quichua Indianen, er begon. Afstammelingen van den god der Zon noemden zij zich, deze Manco-Capac en Mamma-Ocello. En als zoodanig gaf Manco zich dan ook aanstonds den titel van „Opperheer” of „Inca”, — van eerste „Inca” van Peru, — uit den hemel gedaald om een wild, onwetend volk op te voeden en te vormen. Waarbij zijn despotisme even absoluut zou zijn als dat van een of ander Aziatisch vorst. Daar tegenover, tegen hem opziend met den eerbied verschuldigd aan een bovennatuurlijk wezen, en hem onder de onmiddellijke en voortdurende bescherming van hunnen Zonnegod geloovend, gehoorzaamde een ieder in blind vertrouwen aan al zijne wenschen en zijne bevelen. Immers, was hun „Opperheer” niet het orakel, en waren zijne verordeningen niet die van de godheid zelve, — van die godheid, die slechts het welzijn en het geluk der Quichua's wilde, — waren hun Inca en zijn gezin niet „de eenige kinderen der Zon”? Dus was Manco-Capac en was zijn gade Mamma-Ocello en waren hunne nazaten er heilig. En opdat geen „minder precieus”, — dus geen „onrein” bloed zich ooit met het hunne vermengen zou, huwden hunne kinderen onder elkaar, — huwden broers met eigen zusters. Van zeer bescheiden afmeting in den aanvang, — dat wil zeggen: zich niet verder strekkend dan 'n veertig kilometer rond Cuzco, de residentiestad, — werd zoo dan Manco-Capac's gebied langzaam-

aan, langzaam groter en groter. Tot het onder zijn opvolgers, — waaronder Yahuarhuacac en Lloque-Yupanqui en Pachacutec en Atahualpa, — zich ten slotte, ten westen der Andes, vanaf de grens van Chili tot aan Quito zou uitstrekken, — tot het Inca-rijk ten slotte gansch Peru zou beslaan. Aldus, volgens de Spaansche historici, heeft vierhonderd jaren lang, van de twaalfde- tot de zestiende eeuw, deze theocratie er zich weten handhaven. Gedurende welke vierhonderd jaren, in het geheel veertien Inca's over het land Peru regeerden en het tot beschaving brachten. Tot een merkwaardig hooge beschaving Een beschaving, wellicht niet zóó hoog als die der Tolteken en Azteken van antiek Mexico, doch aan den anderen kant gunstig weer verschillend daarvan, in dit opzicht dat het offeren van menschen, in oud Peru niet alleen niet gewenscht, doch er zelfs beslist verafschuwd werd. Tot, op een dag, in het jaar 1532, de Spanjaarden, de „conquistadores” er ongelukkigerwijs verschenen, — tot Francisco Pizarro, de wreede Pizarro en zijne horde, Peru kwamen veroveren. Dat wil zeggen: tot, blanke barbaren uit Europa er kwamen rooven en vernielen, moorden en verkrachten. En met Atahualpa, — in 1533 gevangen genomen en op last van Pizarro gewurgd, — het machtige Inca-rijk zou ophouden te bestaan.

II

En zoo was dan Cuzco in die oude dagen de residentie van Peru. In de eerste helft der twaalfde eeuw door Manco-Capac in een der schoonste valleien van de Cordilleras gesticht, was deze door hooge toppen en steile rotsen omringde stad er aanstonds de zetel des Inca's geworden. En dus, verdeeld in keizerlijke veste dan ook in den loop dier tijden binnen hare muren de meest luxueuze paleizen, de prachtigste tempels, heerlijkste tuinen. Ah inderdaad! wonder mooi en grootsch ook dat Pizarro en zijn mede-„conquistadores”, na Cuzco in 1533 te zijn binnengedrongen, bij herhaling in de meest stomme verbazing stonden over de verregaande pracht en weelde dier uitgestrekte hofstad van, — naar men zegt, —

RUINES VAN EEN PRE-HISTORISCHEN TEMPEL

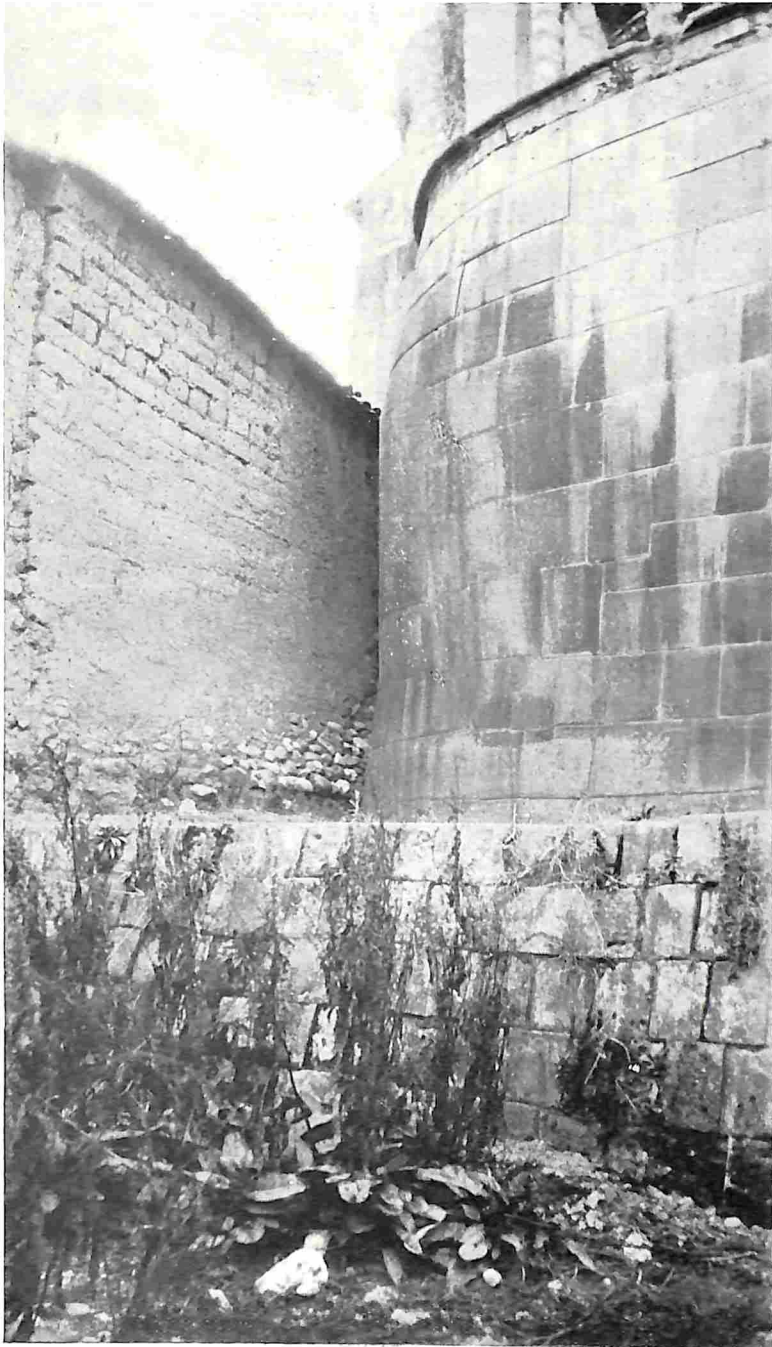
toen vierhonderd duizend inwoners. Zoo stonden er in die dagen, bijvoorbeeld, het magnifieke „Colcampata” of paleis van Manco-Capac, het paleis van den Inca Rocca, met zijn muren van giganteske granieten, en het feërieke paleis van den Inca Viracocha, omgeven door een menagerie, en door eene keizerlijke gaarde welke op de meest fantastische wijze versierd was met ornamenten en bloemen van zilver, en boompjes en heesters van puur goud. Paleizen, welke door lange, onderaardse gangen weer verbonden waren met een ten noorden der stad, op een heuvel gelegen fort, het curieuze, deels nu nog bestaande fort Sacsaihuaman. Volgens de archaeologen bestond vroeger dit fort, — volgens sommige van hen, in den aanvang der XVe eeuw onder den tienden Inca: Lloque-Yupanqui begonnen, doch eerst even vóór de komst der „conquistadores” geheel voltooid, — uit drie rangen van giganteske wallen boven elkander, uit wezenlijk cyclopische muren, waarvan elke rang met zijn terras en zijn machtige borstwering een voor destijds ontzagwekkend verdedigingswerk vormde. Dus is Sacsaihuaman opgebouwd uit enorme, onregelmatig gehouwen-, op de meest ingenieuze wijze saamgevoegde-, en allernauwkeurigst in elkaar gepaste steenen, — steenblokken, waarvan er zelfs één een afmeting van niet minder dan honderd drie en twintig kubieke meter heeft. Of... men intusschen al heeft weten verklaren op welke wijze die gevaarten daar werden gebracht, — en op welke wijze die geweldige rotsblokken op hun juiste plaats werden gekregen? . . . Ik geloof van niet. En ja, dan had Cuzco daarbij natuurlijk zijn tempels. Zijn tempels, waarvan de voornaamste, de grootste en de schoonste die „der Zon” was, — de „Curi-cancha”, — de tempel waarin de Quichua Indianen hun geliefden zonnegod in massief goud

vonden afgebeeld. Rond dezen „Curi-cancha” verhieven zich dan de andere, de kleinere tempels, — waaronder: die der Maan, en die der Sterren, en die van den Regenboog, en die gewijd aan de planeet Venus, en die van het Hemelvuur en den Donder. En óók het „Accla-Huasi”, het heilige „Paleis van de Maag-

„STEEN DER ZON” OF AZTEKEN KALENDER

den der Zon". Want zooals het antieke Rome zijn priesters-
 ressen van Vesta had, zoo had het Peru der Inca's zijn pries-
 teressen van de Zon. Priesteressen welke, — gelijk die van
 den tempel van Vesta, — de gelofte van kuischheid hadden
 afgelegd. Uit de schoonste en nobelste meisjes van het land
 gekozen, leefden deze Maagden onder de zorgzame hoede van
 hunne „mamacuma's" (woordelijk vertaald: „moeders-onder-
 wijzeressen") er aldus in een klooster-paleis, in het „Accla-
 Huasi" van Cuzco, hun strenge leven, hun leven aan den
 allerheiligsten der diensten, aan den dienst van hun grooten
 zonnegod gewijd. Wat er in onze dagen van al dat mooie,
 dat luxueuze, dat grootsche dier beschaving nog over is, vraagt
 ge? Helaas! niet bijster veel meer. Neen, en aardbevingen, en
 menschenhanden, en, — overigens, — de tijd, hebben helaas
 het grootste deel der antieke monumenten van Cuzco, zoo
 niet volkomen vernietigd, dan toch jammerlijk beschadigd
 en gedegradeerd. Zoo is, bijvoorbeeld, van het magnifieke
 „Colcampata", — het paleis van Manco-Capac, — ons niet
 meer gebleven dan een muur van cyclopischen bouw, met een
 centrale poort en eenige nissen, en de enkele fragmenten hier
 en daar ingebouwd in de tegenwoordige kerk van San Cristo-
 bal en in het hedendaagsche stadhuis, — zoo heeft het feërieke
 paleis van den Inca Viracocha moeten plaats maken voor
 een kathedraal, — zoo bedekken grasvelden het oord waar
 zich de zoo weelderig aangelegde, keizerlijke tuin met zijn
 menagerie uitstreckte. En eilaas, ook van den „Curi-cancha",
 van den eens zoo schoonen, „tempel der Zon" is zoo goed
 als niets meer over. Door de Spanjaarden in een klooster
 voor Dominicanen herschapen, resteeren van het antieke mo-

FRAGMENT VAN EEN QUICHUA TEMPEL IN CUZCO
 (PERU)

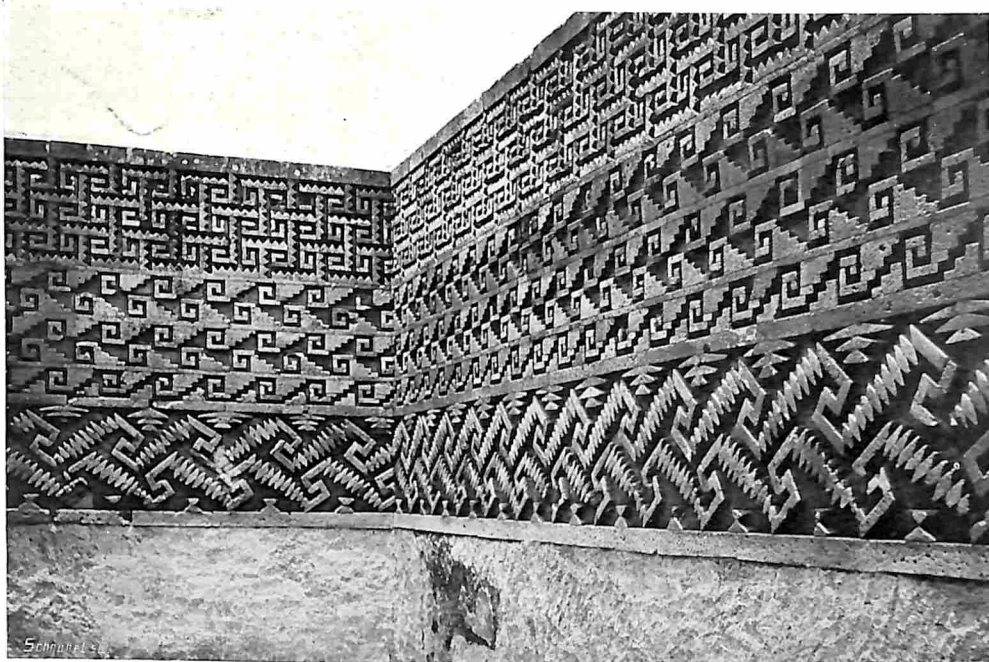

HET VERMOEDELIIK ONDER INCAA ILOQUE-YUPIAN-
 QUI GEBOUWDE FORT „SACSAIHUAMAN" BIJ CUZCO

nument inderdaad niet veel meer dan enkele eigenaardig
 geconstrueerde muren van een blauwachtig steen. En neen,
 zoo bestaat evenmin van het heilige, „Accla-Huasi", van het
 statige, stille „Paleis van de Maagden der Zon", — omge-
 bouwd tot klooster van Santa Catalina, — veel meer. Van
 de kleinere, secondaire tempels, zooals: die der Maan, en die
 van den Regenboog, en die, gewijd aan de planeet Venus,
 zijn er daarentegen enkele nog wel gebleven, en . . . in ge-
 bruik (of beter: misbruik) thans als winkelruimte, voor stal-
 ling, als werkplaats. In gebruik als winkel, voor stalling, als
 werkplaats, . . . ah! en dan te denken aan de pieuze gebeden,
 en aan de geheimzinnige ceremoniën, en aan de vreemd wee-
 moedige cantieken, daar eens binnen die muren, — dan te
 denken aan de indrukwekkende offerfeesten, juist er buiten
 op de wijde „plaza", op de „Huacaypata", feesten waarbij
 de Quichua's hun heiligen dans uitvoerden, hun ritueele ron-
 dans, waarbij ieder deelnemer er aan, een schakel vasthield
 van den „grooten gouden ketting"! . . .

III

Weten wij van het Mexico onder de Tolteken en, later, onder
 de Chichimeken, — dank de fanatieke vernielingswoede van
 Cortez en zijne horde van „conquistadores", — eigenlijk maar
 zeer weinig, inderdaad eigenlijk niet veel meer dan dat dit
 land reeds toen hier en daar zijne steden, zijn paleizen, zijn
 tempels, zijn gerechtshoven, zijn beeldhouwkunst, zijn kost-
 bare tuinen, en zijne goud- en zilver- en kopermijnen moet
 hebben bezeten, van het Mexico onder de latere Azteken
 daarentegen is ons meer bekend. Anahuac noemden deze
 Azteken hun land, en Tenochtitlan, — later, naar Mexitli,
 hun god van den Oorlog, Mexico door hen genoemd, — was
 er de hoofdplaats en eerste tempelstad van. In 1325 door
 hen gesticht, — volgens de overlevering: op de eigenste plaats
 waarop zij, bij hunne omzwervingen, een gouden arend van
 wonderbaarlijke grootte en schoonheid, met uitgeslagen vleu-
 gels naar de opgaande zon gekeerd, en met een slang in zijn
 klauwen, op een cactus hadden zien zitten, was dit Tenochtit-
 lan in den beginne een stad van rieten hutten slechts, een
 hoofdstad van primitieve woningen op palen boven het on-
 diepe water van een zoutmeer. Tot van lieverlede klei en
 steenen er bij het bouwen gebruikt werden en gaandeweg
 hechte woningen en breede, geplaveide straten en zware mu-
 ren er kwamen, en, — nog later, — paleizen en tempels er
 verrezen. Vorstelijke paleizen, omringd door weelderig aan-
 gelegde, drijvende tuinen, — luxueuze paleizen, met bijge-
 bouwen voor de hofdignitarissen en voor de edelknappen en
 voor de garde d'honneur, — en pyramidale tempels, gedacht
 als die van ver Egypte, — giganteske „teocali's", van welker
 toppen dag en nacht de blauwe rook der heilige reukoffers
 zou opkringelen. Dat was toen hunne koningen Ixtilochtli en
 Netzahualcoyotl en Nezahualpilli er regeerden, en Moctez-
 zuma en Guatemotzin er almachtige keizers waren. Toen de
 civilisatie der Azteken een merkwaardige, een wondere vlucht
 nam . . . Tot, op een onzaligen Novemberdag van het jaar
 1519 de „conquistador" Fernando Cortez, aan het hoofd van
 zijne geharnaste ruitery en zijn hellebaardiers, in triomf de
 groote stad Mexico binnentrok, allerhoffelijkst en als vriend er
 ontvangen door Anahuac's souverain Moctezuma. Arm Mexi-
 co!, arm Anahuac! . . . Want helaas! heel lang duurde het al
 niet of de Spanjaarden begonnen er zich als in een door hen
 veroverd land te gedragen, — zij begonnen er de bijgeloovige

„ESCUPTURAS" UIT DE SCHOOL DER TOLTEKEN

Azteken te mishandelen, er zich aan de vrouwen en meisjes te vergrijpen, er zich allerhande rechten toe te kennen, en er tot zelfs de tempels te ontheiligen. Tot het niet meer te verdragen was, — het volk opstond, — en de „conquistadores" op den avond van den eersten Juli 1520, na een bloedig gevecht, het oud Tenochtitlan in wilde vlucht moesten verlaten. „La noche triste" . . . Evenwel, de rust der Mexicanen zou maar van zeer korten duur blijken. Want weldra keerden de Spanjaarden terug, — ditmaal om, in versterkten getale, beleg rond de hoofdstad te slaan. Dapper weerden zich de Azteken, dag en nacht, — maanden en maanden verdedigden hunne in veeren gekleede krijgers heldhaftig de zware, hooge muren der keizerlijke veste, — steeds door brandden hoog op de „teocali's" de vuren en de reukoffers ter eere van hun oorlogsgod, ter eere van den geweldigen Mexitli of Huitzilopotchli . . . Eilaas! tevergeefs . . . Want op 13 Augustus 1521 reden Fernando Cortez en de zijnen, met wapperende vlaggen en onder trompetgeschal, als overwinnaars Tenochtitlan binnen. De Aztek-keizer Guatemotzin gevangen genomen om alleronmenscheijkst te worden gemarteld, . . . een bloedige slachting onder de bewoners, . . . en het rooven en plunderen en verwoesten van Mexico begon. In domme woede werden de schoone tempels er verbrokkeld, de precieuze afgodsbeelden en de schriftsteenen er vergruizeld, de wondere paleizen er bevuild en ontheilgd, de heerlijke droomtuinen er vertrapt, en schier al wat aan manuscripten er bestond, bekrast, verscheurd, verbrand. O! sequamur Cruce!

IV

Ja, héél veel, jammerlijk veel is door den „conquistador" van Anahuac, toen, — en ook later nog — aan schoons en aan belangwekkends in dat land vernield en vernietigd. Bedroevend veel. In het bijzonder aan manuscripten. In hiërogllyphen geteekend op katoenen doeken, of op dunne, zorgvuldig gelooide huiden, of op een stof gemaakt uit zijde en gom, of op een zacht, perkamentachtig papier verkregen uit de vezels der agave, werden deze geschriften door de Azteken, of gevouwen- (met aan de beide uiteinden een beschermend plankje), of opgerold bewaard, en vormden zij er aldus hunne historische annalen, hun heilige literatuur, en hunne geleerde, astrologische en geographische boeken. Helaas! haast niets daarvan is meer over. Want gaf niet, na Cortez, op een zekeren dag de aartsbisschop van Mexico, Don Juan de Zumarraga, uitdrukkelijk last alle nog gespaard gebleven Aztek geschriften, waaronder in het bijzonder die uit Tezcuco, uit de bewaarstad der nationale archieven, in 't openbaar te verbranden? En verkocht niet, nóg later, gouverneur Don Lorenzo Zavala de weinige, er nog overgebleven Aztek handschriften, — die ten slotte door een particulier in de archieven van Mexico waren in veiligheid gebracht, — als pakpapier aan apothekers, winkeliers en vuurwerkmakers? Jammer, jammer! want hoe ver vooruit in ontwikkeling moeten reeds die oude rassen van Anahuac geweest zijn bij die van overig Amerika vergeleken! Ruïnen van steden, paleizen, tempelfragmenten,

pyramiden, cyclopische aquaducten, restanten van bruggen en van vestingen, afgodsbeelden, altaren, ze vertellen er immers van een wondere, mysterieus voorlijke civilisatie! Van een civilisatie die ons bijwijlen sterk aan die van antiek Egypte en aan die van Hindostan doet denken. Ja, zoo staan ze er ten deele nóg, in Tula, en in Mitla, en in Palenque, en in Yucatan en in Oaxaca, en in Cholula, de machtige kunstwerken door Tolteken, door Chichimeken, door Azteken gebouwd. In Cholula, waar, toen Fernando Cortez er binnentrok, deze er vierhonderd torens telde, — twee-, soms ook maar één toren voor elken tempel, — terwijl hoog daarboven, op een pyramide grooter dan die van Cheops, in een weelderigen tempel, omringd door een zacht bedwelmenden geur van brandende gommen en smeulende kruiden, de grillige beeltenis van den god der Lucht, van „Quetzalcoatl" stond, een myter boven het zwart gelaat, een halsketting om van puur goud, oorbellen van turkoois mozaïek, een juweelen

scepter in de hand. En in Mitla, waar ik een „teocali" uit de epoëe der Tolteken nog zag, een steenen monument van weergalooze schoonheid in een steen rood en zacht blauw geel grijs, versierd met de voortreffelijkste mozaïeken „en haut relief", met „esculpturas", gebruikt ter decoratie van paneelen en randen en lijsten niet alleen, doch waarmede zelfs gansche kamerwanden en grafkelder muren en onderaardsche gangen als met een vlechtwerk waren bedekt. En getuigen ook niet de allerkunstigst bebeitelde zuilen uit paleizen en lusthoven, de uit porfier gehouwen beelden, de fijn beteekende obelisksen, de chro-

RUINE VAN EEN AZTEK-TEMPEL.

ZAPOTHEKA-RELIEKEN (OAXACA)

nologische steenen, de caryatiden, de bas-reliefs, de urnen, en de vazen, die wij in Anahuac vonden, — en waarvan het Museo Nacional de Mexico thans zulk een rijke verzameling bezit, — van een hooge cultuur er in die antieke dagen? Ofschoon de Aztek aan het bestaan van een Opperwezen geloofde, — aan een Heer der Schepping dien hij in zijne gebeden aansprak als: „de-God-waardoor-wij-leven”, — had hij echter toch óók nog een dertiental bijgoden, en meer dan tweehonderd ondergoden. En zoo was zijn voornaamste bijgod, de beschermer zijner natie, dan de geweldige Mexitli of Huitzilopotchli, de Mexicaansche Mars, — een bloeddorstig monster, welks beeltenis hij behing met het kostbaarste der kostbaarheden, welks tempels de hoogsten en de statigsten waren, en welks altaren altijd waren bedekt met de harten van honderden menschenoffers. Gebouwd in den vorm van een pyramide, met vier of vijf terrassen, en met trappen rondom, hadden deze tempels op het bovenste terras één of twee torens, de heilige beelden, de offersteen, en de vuuraltaren. Vuuraltaren waarop, — gelijk in oud Rome's tempel van Vesta, — de vuren nóóit mochten dooven, en waarvan er, naar gezegd werd, zeshonderd alleen reeds in de hoofdstad brandden. Hadden de religieuze plechtigheden bij de Azteken in den aanvang een licht en opgewekt karakter, waren het, gelijk bij de Tolteken, in den beginne vreedzame feesten waarbij hoogstens dierenbloed de altaren der godheid bevloede, later toch evenwel stroomde daarbij ook menschenbloed, — offerde men gevangenen en slaven aan de goden. Door langharige godsknechten op een offersteen van jaspis uitgestrekt, werd hun door een in scharlaken gekleeden priester met een vlijmscherp mes van „itztli” (een vulkanisch gesteente) daartoe de borst opengesneden en het kloppend hart uitgerukt. Een ceremonie die, hoe wreed ook, echter nimmer iets verlagends voor het slachtoffer had, integendeel, waartoe zich zelfs koningen en edellieden vrijwillig er leenden, als zijnde zulk een dood de zekerste weg naar het paradijs.

THEO DE VEER

TAKASEBUNE

(Slot)

DE menschen uit de plaats hadden medelijden met ons, wij kwamen niet om van honger of kou, en groeiden op als loopjongens. Toen wij grooter werden zochten wij ander werk, maar bleven zooveel mogelijk bij elkaar. Het gebeurde in den herfst van verleden jaar. Wij waren aangenomen in eene weverij te Nishijin. Ons werk bestond uit het heen en weer gooien van een spoel. Toen werd mijn broer ziek en kon niet meer werken. Onze slaappleats was een schuurtje op den kouden grond, aan

deze zijde van de Kamiyagawa. 's Avonds, onder het naar huis gaan, kocht ik eten voor mijn broer, die op mij zat te wachten. Hij maakte zichzelf altijd verwijten dat hij mij maar alleen liet werken. Op een keer kwam ik thuis en vond hem voorover op de futon (matras) liggen, met het hoofd op de handen. Rondom was alles met bloed bespat. Van schrik liet ik mijn pakje vallen, snelde naar hem toe. „Wat is er? Wat is er?” vroeg ik. ☼ Mijn broer tilde het hoofd op en keek mij aan. Ik zag dat zijn gezicht geheel met bloed besmeurd was. Hij kon niet spreken. Bij iedere ademhaling kwam er lucht door een wond bij zijn Adamsappel. 't Eerste oogenblik dacht ik dat hij bloed gespuwd had. Ik kwam naderbij en toen stak hij een hand uit en richtte zich een weinig op. Met de linkerhand drukte hij op de plaats onder zijn Adamsappel en toen kwam er tusschen zijn vingers een guts zwart bloed te voorschijn. Het was alsof hij mij met zijn oogen beletten wilde dichter bij te komen. Hij sprak met zijn oogen. Na een poosje was hij in staat de volgende woorden te uiten: „Vergeef mij, probeer mij te begrijpen. Ik wist dat ik toch niet beter kon worden, en dacht dat ik een groote zorg van je af zou nemen als ik maar zoo gauw mogelijk dood ging Ik heb geprobeerd mijn luchtpijp door te snijden Maar ik kan niet sterven Het mes houdt het gat gesloten Ik wou diep steken, maar het mes is op zij weggeleden Het lijkt wel of er tanden in het mes zitten Haal dat mes er uit, dan zal ik wel doodgaan Ik kan haast niet meer praten Help mij alsjeblieft en trek het er uit” ☼ Hij zweeg, en de greep van zijn linkerhand op de keel verslaptte. Ik hoorde weer lucht door de wond ruischen. Niet in staat om iets te doen keek ik zwijgend naar mijn broer. Ik trachtte mij in te denken wat er gebeurd was. Ik stelde mij voor dat hij met de rechterhand het scheermes had vastgehouden en de luchtpijp van terzijde had aangesneden. Maar hij had niet diep genoeg gesneden om een doodelijke wond te veroorzaken. Toen had hij het mes een halve slag willen draaien maar dat was hem niet gelukt, het was alleen wat dieper gedaan. Het heft stak ongeveer een vingerlengte buiten de wond uit. Besluiteloos staarde ik mijn broer aan. En mijn broer keek mij aan. ☼ Eindelijk zei ik: „Wacht even, ik zal een dokter roepen”. Maar mijn broer scheen boos te worden en weer met de linkerhand zijn keel dichtknijpend zei hij: „Wat moet ik met een dokter? Ik heb pijn Haal het er uit Ik vraag het je toch”. ☼ Ik wist nog altijd niet wat ik doen moest en bleef mijn broer maar aankijken. Het is vreemd, maar in zulke oogenblikken zeggen de oogen alles. „Doe het gauw, doe het gauw”, zeiden ze en ze schenen boos te worden. Het was of er een wiel in mijn hoofd rondsnoerde, maar het aandringen in de oogen van mijn broer hield aan. De boos-

AZTEK-RELIEKEN

heid van die oogen werd erger en erger en eindelijk fonkelden ze met eene felle woede als van een vijand. En toen dacht ik dat ik het maar doen moest. ☼ Ik zei: „Vooruit dan maar, ik zal het doen”. Toen veranderde ineens de uitdrukking in de oogen van mijn broer; zij werden helder, bijna vroolijk. Ik wilde niet langer aarzelen, liet mij op een knie neer, en boog mij voorover. Mijn broer bracht zijn rechterhand zijwaarts en keerde zich zoo dat ik het heft van het scheermes kon aanvatten. Ik trok met kracht . . . ☼ Op dat oogenblik kwam het oude vrouwtje binnen dat op mijn broer paste als ik op mijn werk was. Wat dat vrouwtje gezien heeft weet ik niet want het was al tamelijk donker, maar zij gaf een gil en liep hard weg en liet de deur open . . . ☼ Ik zorgde er voor mes en liet de deur draaien . . . ☼ Ik trekte. Maar toch, toen het er uit was, had ik een gevoel alsof ik op een plaats gesneden had waar tevoren niet gesneden was. Daar het scherp buitenwaarts gekeerd was zal het wel niet in de luchtpijp geweest zijn. Het binnenkomen en weer weggaan van het vrouwtje was slechts vaag tot mij doorgedrongen. Een oogenblik later had de ademhaling van mijn broer opgehouden. Uit de wond kwam bloed. Ik staarde verwezen naar het gelaat van mijn broer. Het scheermes lag naast mij. Toen werd ik gepakt en weggebracht. ☼ Onder het vertellen had Kisuke Shōbei aangekeken. Nu liet hij hoofd weer zakken. Zijn verhaal was heel samenhangend geweest, bijna al te samenhangend. Dat kwam doordat hij in het halve jaar van zijn gevangenschap de gebeurtenissen van dien avond telkens en telkens weer opnieuw overdacht had en door de talloze ondervragingen waar men hem aan onderworpen had, had hij geleerd zijn verhaal telkens met grooter nauwkeurigheid te herhalen. ☼ Shōbei had met zoveel aandacht zitten luisteren dat het hem was alsof hij alles met eigen oogen gezien had. Halverwege het verhaal was de vraag bij hem opgekomen of dat nu een moordenaar, een broedermoordenaar was, die daar tegenover hem zat. En toen het verhaal uit was, had hij die vraag nog niet beantwoord. De broer uit was, „Haal het mes er uit, dan zal ik kunnen sterven”. Hij had hem doen sterven, door aan dat verzoek te voldoen. Men kan niet zeggen dat hij gedood had. Had hij hem gelaten zooals hij was, dan zou de broer waarschijnlijk ook gestorven zijn. Hij had gezegd dat hij gauw wou sterven omdat de pijn ondragelijk was. Kisuke had dat

lijden niet kunnen aanzien. Het leven was geweken terwijl hij trachtte hem van pijn te verlossen. Was dat nu een misdaad? Dooden was zonde, daar was geen twijfel aan. Maar bedacht men dat het gebeurd was om van pijn te bevrijden, dan kwam toch twijfel boven. ☼ Zijn meederen moest hij het oordeelen overlaten, hem paste niet anders dan te gehoorzamen. Dat was het eind van Shōbei's overpeinzingen. De uitspraak van den rechter zou wel de juiste zijn. Maar al was dat ook Shōbei's dienststopvatting, toch was er het een en ander dat hij niet begrepen had en waar hij wel graag opheldering over zou hebben willen vragen. ☼ De takasebune gleed door het water, in den nevelachtigen donkeren nacht met twee zwijgende mannen aan boord. ☼ Noot: De schrijver laat enkele aantekeningen op zijn verhaal volgen die interessant genoeg zijn om gedeeltelijk over te nemen. ☼ Takase is de naam voor eene soort bootjes, volgens sommigen trekschuiten, volgens andere geboomde vaartuigen. De scheepjes gaven hun naam aan het vaarwater. Vandaar dat er talloze Takasegawa zijn. ☼ De stof is ontleend aan de Okinagusa, vrij vertaald: Verhalen van oude menschen, een bijdrage van Ikebe Yoshikata, één bladzijde druks beslaande. De schrijver vond daar twee groote vraagstukken in. ☼ 1. Het begrip van fortuin. De vreugde van iemand die niets bezit over geld, fortuin. De vraag van iemand die veel is. De menselijke hebzucht is grenzenloos; het komt zelden voor dat iemand vindt dat hij genoeg heeft. Het is vermakelijk te lezen dat iemand blij is met een fortuin van tweehonderd mon (= twee sen). ☼ 2. Het doen sterven van een stervende die lijdt doordat hij niet sterven kan. Doet men iemand sterven dan heet dat dooden. En dooden mag in geen geval. In de Okinagusa stond dat de man ongeletterd was en zonder opzet moordenaar geworden. Maar zóó eenvoudig is het niet. Hier is het geval van een zieke die lijdt in doodsnood. Er is geen middel om hem te redden. Wat moet er omgaan in het hart van iemand die dit lijden aanziet? Bij een ontwikkeld mensch komt dan de gedachte boven dat hij het lijden niet zou willen verlengen maar zoo spoedig mogelijk den dood teweeg brengen. ☼ Hier komen wij op het vraagstuk van het toedienen van verdoovende middelen. Zelfs al bevatten deze geen doodende bestanddeelen, toch bespoedigen zij onder omstandigheden den dood een weinig. En als men ze niet toedient, dan laat men lijden. Tot dusver gold het voor

deugd om te laten lijden. ☞ Maar tegenwoordig wordt in de geneeskunde en in de maatschappij ook anders geredeneerd. Velen achten het geoorloofd iemand die in doodsnood verkeert door toediening van medicijnen gemakkelijker te laten sterven. Men spreekt van het veroorzaken van euthanasia, d.w.z. van een schoonen dood. ☞ In dit geval verkeerde de misdadiger in de takasebune. Dit was de aanleiding tot het schrijven van dit verhaal.

R. MORI

HET KASTEEL WARWICK

DATGENE, wat op de meeste bezoekers van het kasteel Warwick den grootsten indruk maakt en het langst in herinnering blijft, is niet het statige gebouw met zijn prachtige ouden stijl; evenmin de kostbare schilderijen, wapenrustingen en meubelen, welke het bevat en ook niet de lieflijke omgeving, maar wel het groote aantal

trotsche, bontgekleurde pauwen, die deftig over de fluweelige gazons stappen, decoratief afsteken tegen de oude muren en staan te pronken op zonnige beschutte plekjes. ☞ Het eerste, waardoor de bezoeker getroffen wordt, wanneer hij door de hoofpoort binnenkomt, zijn die pauwen en zij zijn het ook, die hem met hun schor geschreeuw een laatste herinnering doen behouden aan het kasteel. ☞ De stad Warwick is één van de oudste steden in Engeland, waar nog een middeleeuwsche sfeer hangt door de vele oude muren en poorten. Ze is schilderachtig gelegen aan de Avon, Shakespeare's Avon, en moet een Romaansche vesting geweest zijn. Toen de Romeinen dezen voorpost van hun rijk, Britannië, verlaten hadden, in het begin van de vijfde eeuw, deden de Saksers een inval en veroverden het geheele land. Een afstammeling van deze nieuwe heerschers, Ethelfleda, „the Lady of the Mercians”, dochter van Alfred den Groote, (den knapsten staatsman onder de Saksische heerschers over Engeland) versterkte het terrein rondom deze Romeinsche stad in het begin van de tiende eeuw, tijdens een laatsten en onfortuinlijken strijd tegen de Denen, die het land waren

binnengevallen met troepen, bestaande uit stroopers, na de verovering door de Saksers. ☞ Toen Willem de Normandiër het land in de daaropvolgende eeuw veroverde, gaf hij in 1068 het leen Warwick aan Hendrik Newburgh. ☞ Deze Hendrik werd door Willems opvolger tot graaf van Warwick verheven en hij was het ook, die het eerste kasteel bouwde op het schilderachtige terrein van Ethelfleda's vestingwerken, die zich op een rotsachtige verhevenheid boven de rivier bevonden. ☞ Toen er geen rechtstreeksche mannelijke nakomelingen meer waren, ging het graafschap met het kasteel in 1278 door de vrouwelijke lijn op Guy de Beauchamps, tienden graaf van Warwick over. Guy's zoon Thomas streed mede bij Crécy en Poitiers; hij was een der eerste Ridders van de Orde van den Kousenband, welke orde door Eduard III omstreeks 1350 werd opgericht, in navolging van Koning Arthur's Ridders van de Tafelronde. Hij liet het bestaande bouwwerk aanzienlijk uitbreiden en een groot gedeelte van het tegenwoordige kasteel heeft hij laten bouwen. ☞ Het geslacht de Beauchamps stierf in 1445 in de mannelijke lijn uit met Thomas' kleinzoon Hendrik, hertog van Warwick. Hendrik liet een eenige dochter na, die in 1449 heel jong stierf. De bezittingen gingen over op haar

tante Anna, die gehuwd was met Sir Richard Neville, hij en zijn vrouw werden in 1450 tot graaf en gravin van Warwick verheven en aan hem heeft Warwick Castle zijn romantische geschiedkundige herinneringen te danken. ☞ Hij liet het leven tijdens een der langdurige twisten tusschen twee partijen van den Engelschen adel; deze binnenlandsche onlusten, die bekend staan als de Oorlogen van de Roos, danken hun naam aan het feit dat de eene partij, de Lancastersche, een roode roos als symbool koos en de andere partij, de Yorksche, een witte. De oorzaak van deze oorlogen was de strijd tusschen de hooge edelen om de oppermacht in den raad, die het land bestuurde tijdens de minderjarigheid van koning Hendrik VI, die troonopvolger werd, toen hij nog slechts negen maanden oud was. Later speelde hij een rol in den strijd om het bezit van den Engelschen troon tusschen de huizen York en Lancaster, die beide afstamden van zonen van Eduard III. ☞ Warwick, eerste graaf en tevens, door zijn huwelijk, nauw

verwant aan het Huis York, was ook een belangrijke figuur in de veelbewogen geschiedenis van zijn tijd, zóó belangrijk zelfs, dat hij bij zijn nageslacht onder den naam van „Warwick the Kingmaker” bekend staat. Hij en zijn vader stonden natuurlijk de Yorksche zaak voor en toen de twistenden slaags raakten, hadden de Yorkschen het te danken aan de buitengewone energie, waarmee Warwick het Lancastersche leger aanviel en versloeg, dat zij in 1455 den eersten slag wonnen. ☞ Tot belooning voor zijn verdiensten op het slagveld werd Warwick tot kapitein van Calais benoemd; in deze hoedanigheid bestreed hij de vijanden van zijn land in het buitenland. ☞ Vijf jaar later vlamden de smeulende haat en afgunst tusschen beide partijen weer tot openlijke vijandelijkheden op Warwick keerde terug naar zijn land om deel te nemen aan den strijd, doch wegens onvoltalligheid van het Yorksche leger was de overwinning ditmaal aan de zijde van de Lancasterschen. Warwick vluchtte naar het vasteland. Een jaar later keerde hij weer terug in het gevolg van Eduard van York; hij dreef het Lancastersche leger op de vlucht en nam koning Hendrik gevangen.

Daarna bracht hij Eduard in triomf naar Londen, liet hem tot koning uitroepen en was gedurende de vier daaropvolgende jaren de invloedrijkste persoon in het geheele koninkrijk. ☞ Het kwam tot een breuk tusschen den koning en zijn machtigen onderdaan, toen Eduard in 1466 Warwick's plannen in de war stuurde door, inplaats van een Fransche prinses, in het geheim Elisabeth Woodville te huwen; zij was weduwe en stamde uit een niet-adellijk geslacht. ☞ Toen volgde een strijd om de macht tusschen Warwick en de nieuwe schoonfamilie van den koning en toen Warwick in 1467, na een onderhandeling over een verdrag met Frankrijk, terugkeerde en ontdekte dat Eduard onder den invloed van de bloedverwanten van zijn echtgenooten een verbond met Bourgondië gesloten had, trok hij zich in woede op zijn landgoed terug, waar hij plannen tot wraak beraamde. Hij veroorzaakte een opstand in het Noorden en terwijl deze nog broeide, stak hij ten tweeden male over naar Calais, vanwaar hij, toen Eduard's troepen Noordwaarts waren opgerukt, een inval in Engeland deed, ten gunste van Hendrik VI. ☞ Hij versloeg Eduard en voerde hem als gevangene mee naar zijn kasteel, waaruit deze vervolgens weer

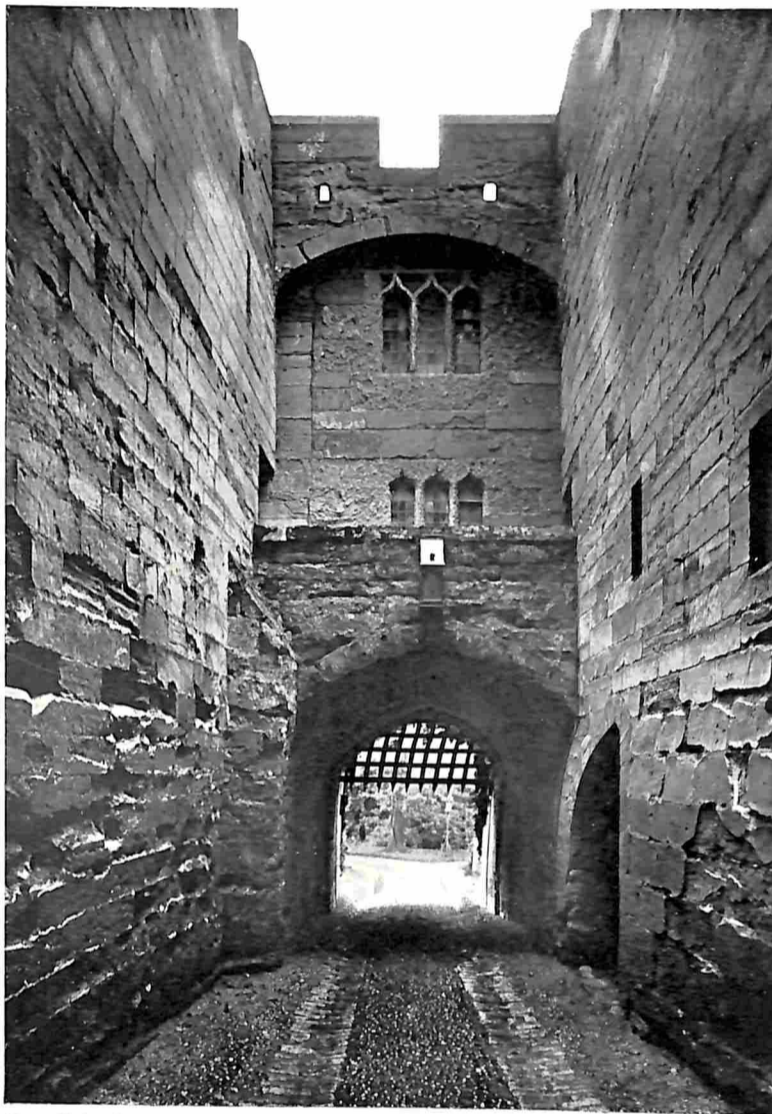

Foto V'entina

HET KASTEEL WARWICK: DE 14^E EEUWSCHE POORT

Foto Valentine

HET KASTEEL WARWICK, GEZIEN VAN DEN TOREN VAN GUY

ontsnapte en naar Frankrijk vluchtte. Daarna bevrijdde Warwick Hendrik VI uit den „Tower of London” en bestuurde Engeland gedurende zes maanden als Hendrik's rechterhand. Spoedig werd echter aan zijn macht weer een einde gemaakt; in 1471, in den slag bij Barnet, werd hij verslagen en het Lancastersche leger totaal vernietigd. Warwick the Kingmaker is ongetwijfeld een der boeiendste en schilderachtigste figuren uit de Engelsche geschiedenis. Hij was een groot strijder, ofschoon geen knap strateeg; hij was een krachtig leider en in staat, zich bij het volk populair te maken. Hij was een bekwaam diplomaat en een handig politicus. Hij is het onderwerp van een boeienden, geschiedkundigen roman, geschreven door Lord Llytton Bulwer, een der voornaamste auteurs der negentiende eeuw. In dit boek wordt hij „The last of the Barons” genoemd en deze titel komt hem evengoed toe als de meer populaire „Warwick the Kingmaker”, want hij was inderdaad de laatste vertegenwoordiger van minstens vier beroemde geslachten; hij was machtiger dan de koning aan het einde van een tijdperk, waarin de koningen van Engeland zich slechts bij de gratie van hun machtige baronnen konden handhaven. In 1494 ging Warwick's titel op zijn kleinzoon over (daar hij geen zoon had), doch in 1499 was deze niet langer van kracht, doordat de bezittingen ondertusschen aan den kroon verbeurd waren. In den loop van de volgende eeuwen werd de titel bij verschillende gelegenheden weer gebruikt, maar bij gebrek aan opvolgers ging hij herhaaldelijk weer verloren. De tegenwoordige drager van den titel, wiens familienaam Greville is, stamt af van Francis Greville, die in 1746 door George II tot graaf van Warwick verheven werd. Behalve de muren, torens en andere overblijfselen uit een vroeger tijdperk, dateert het kasteel in zijn huidige staat uit de zeventiende eeuw en het maakt ook den indruk van een vorstelijk verblijf uit dien tijd. Wanneer men van de stad komt, betreedt men het terrein door het poorthuis, dat in 1800 gebouwd werd en waarvoor een woning uit de zestiende eeuw gesloopt moest worden. De weg erheen is gedeeltelijk in de rotsen uitgehouwen en aan weerszijden begroeid met een overvloed van struiken, klimplanten en boomen. Langs dezen beschutten weg komt men plotseling op het voorplein, waar men een prachtig gezicht op het kasteel heeft. Links bevindt zich de toren van Caesar, die tusschen 1350 en 1370 gebouwd werd, en ook wel

bekend staat als de toren van Poitiers, wegens het feit, dat er krijgsgevangenen uit den slag bij Poitiers in 1356 werden opgesloten. Hij is gebouwd op een massieven rots en kan dientengevolge niet ondermijnd worden. De kijkgaten zijn op nauwkeurig berekende wijze aangebracht. Ze hebben een zeer gunstige ligging en zijn bruikbaar zoowel voor den langen, als voor den hand- en den voetboog. De onderste randen der kijkgaten hellen af onder den hoek, die vereischt is om de lager gelegen galerij te overzien. De hellende basis van den toren was ook een uitstekende plaats, vanwaar men den vijand kon bestoken, daar deze zoodanig gebouwd was, dat de steenen of metalen projectielen in horizontale richting zouden terugkaatsen en het aanvallen-

de leger in de borst moesten treffen. Rechts staat de toren van Guy, in 1394 voltooid en zoo genoemd naar een mythischen reus, Guy of Warwick, een voorvader van de Beauchamps. Vroeger bereikte men de poort, die toegang geeft tot het kasteel zelf en ook uit de 14de eeuw dateert, over een ophaalbrug; tegenwoordig is er een steenen brug. Deze poort is, wat betreft de verdediging in de middeleeuwen, bewonderenswaardig knap geconstrueerd; aan den binnenkant, zooals men op de foto kan zien, ligt een pleintje met galerijen en kijkgaten, vanwaar men de belagers, indien deze tot de poort mochten doordringen, goed zou kunnen beschieten. Achter het plein ligt de heuvel waarop, naar men zegt, Ethelfleda haar vestingwerken heeft gebouwd en welke nu met boomen en heesters begroeid is. Bovendien bevinden zich daar de fraaie gazons van het binnenplein, waar de pauwen fier rondstappen. Daartegenover ligt het kasteel. In de structuur is geen enkel spoor van Romeinschen of Saksischen bouwstijl te vinden. De onderste gedeelten, n.l. de Grootte Hall en enkele torentjes, dateeren waarschijnlijk uit het einde van de dertiende en het begin van de veertiende eeuw. Het oorspronkelijk kasteel had het zwaar te verantwoorden tijdens de middeleeuwsche oorlogen en wegens het voortdurende gebrek aan rechtstreeksche erfgenamen in de verschillende geslachten, die het toen bezaten, werd het verwaarloosd. Langzamerhand geraakte het in verval, totdat het in 1605 ten geschenke werd gegeven aan Sir Fulke Greville, een voorvader van den tegenwoordigen graaf van Warwick, die het grootste deel van het huidige kasteel heeft laten bouwen. De portiek benevens de aangrenzende eetzaal en daarbovenge-

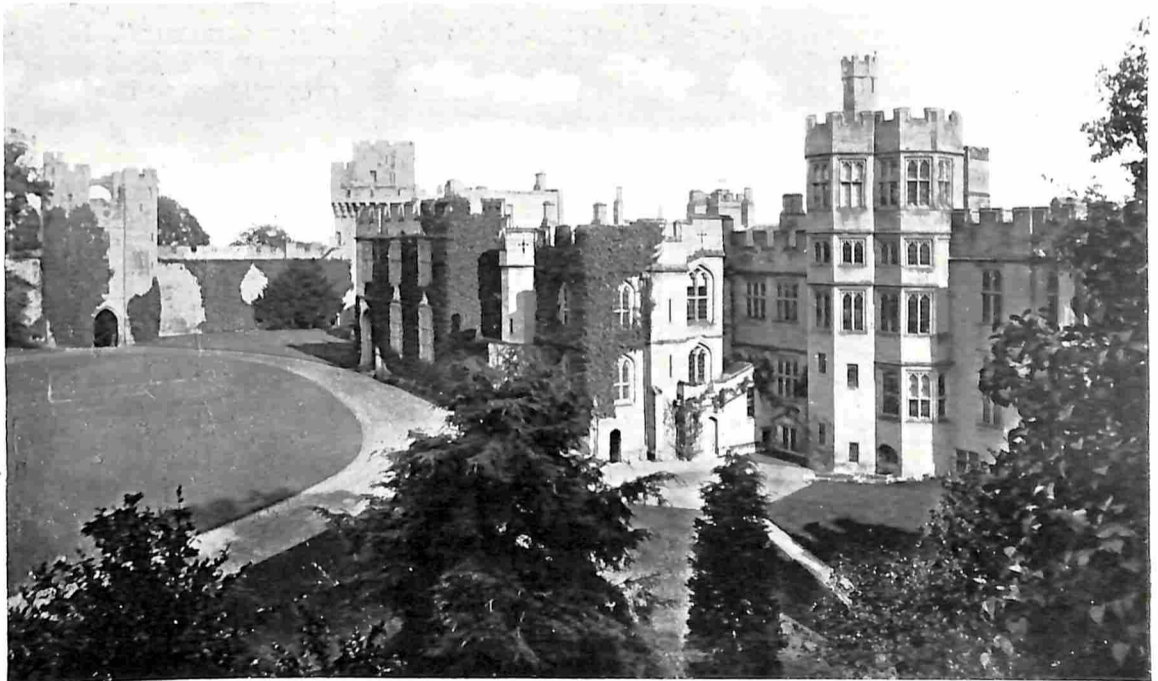

Foto Valentine

HET KASTEEL WARWICK VAN DEN HEUVEL AF GEZIEN

legen vertrekken, werden er in 1770 er aan toegevoegd. In 1871 brak een felle brand uit, die de Grootte Hall en een aantal omliggende kamers aantastte; gelukkig gingen echter weinig kostbaarheden verloren. Het kasteel is later in harmonie met den ouden bouwstijl gerestaureerd. In het kasteel bevindt zich een schat van oude meesterstukken, wapenrustingen, antieke meubelen en middeleeuwsche wapens, de collectie is zoo uitgebreid, dat men na een twaalftal bezoeken nog niet uitgekeken is. Hans Holbein, Teniers de jongere, Gerard Dou en Rubens zijn slechts enkele van de groote kunstenaars, die er vertegenwoordigd zijn en de wapenverzameling is in menig opzicht uniek.

IRENE CLEPHANE

TORQUATO TASSO

Uit het Poolsch door

3) KAZIMIERZ CHLEDOWSKY
(Vervolg)

VAN toen af nam het aantal studenten, zoowel uit Polen als uit andere landen geregeld toe. Terwijl er in 1561 slechts honderd acht en dertig waren, bedroeg hun aantal in het jaar 1562 reeds vierhonderd zeventig, één jaar later vijfhonderd een en veertig en in 1565 zelfs zevenhonderd twintig. „Rinaldo” verscheen in het voorjaar van 1562 te Venetië en maakte den jeugdigen schrijver al dadelijk in geheel Italië zeer beroemd. De eene uitgave verscheen na de andere en het gedicht zou thans nog niet in vergetelheid zijn geraakt, als Torquato zijn „Gerusalemme” niet geschreven had, dat al zijn vroegere werken in de schaduw stelde. Toen Tasso nog aan zijn „Rinaldo” bezig was, kwam reeds het denkbeeld van een groot religieus gedicht, dat met den tijdgeest moest overeenstemmen, bij hem op. Het geestelijk leven werd in nieuwe banen geleid, de levensblijheid welke de Renaissance had gekenmerkt was aan het kwijnen, het concilie van Trente sloot het geheele Christendom in ijzeren kluisters.

Ruim vijftig nieuwe kloosteroorden met de congregatie van het Heilige Hart aan 't hoofd moesten ervoor waken, dat de menschen in hun denken de grens niet overschreden, die hun in Trente was voorgeschreven. Zoo werd het vuur van den Renaissancegeest gebluscht. In de geheele Christelijke maatschappij had een geweldige ommekeer plaats, het vaandel, waarop de Renaissance met vurige letters de verlossing van den mensch uit den greep der traditioneele scholastische vormen neergeschreven had, werd verscheurd. De kleine staatjes, welke gesticht waren door kloelke en dappere condottieri, werden door machtige staten vervangen, zooals in den strijd de kanonnen de plaats innamen van den zwaar gepantserden ridder, door wiens moed vroeger de zege bevochten werd. De groote machtsuitbreiding, ook over Italië, van Karel V en de invloed van het concilie van Trente deden bij de jongere generatie de idee ontstaan van eene alles omvattende machtige Rooms-Katholieke opperheerschappij, ten koste van het nationaliteitsgevoel. De ridderpoëzie naar den geest van Bojardo en Ariosto was reeds uit den tijd, alle vroegere leuzen werden door de heerschende en zegevierende Kerk verboden. De dichters hadden rekening te houden met de inquisitie, anders dreigden hun de verschrikkingen der vreeselijke gevangenschappen of van den brandstapel; niet te verwonderen dus, dat het aantal religieuze geschriften voortdurend toenam: Tansillo schreef zijn „Cristiade” en „Lagrima di San Pietro”, Armicio Agmifilo dichtte zijn „Caso di Lucifero” en Benedetto dell’Uva zijn „Le Vergini”. De fantasie der jonge dichters werd overigens geprikkeld door de aanhoudende vrees voor de ongeloofigen, voor de Turken, die Venetië, Polen en Hongarije bedreigden en voor de Berbers, die de Zuidkust van Italië verontrustten. (Wordt vervolgd)

De doolhof der dwaasheid

DOOR RALPH SPRINGER

27)

VIER-EN-TWINTIGSTE HOOFDSTUK

DE BANKROOVERS ONTMASKERD.

DEEN volgden ochtend zat de heer Van Nuchteren een dikke sigaar rookend de krant te lezen in zijn gemakkelijken stoel, vóór De Dansende Kikvorsch, toen Jack Munnik hem aarzelend naderde. „Vertel zonder inleiding wat je op het hart ligt, Munnik,” zei de oude heer joviaal. „Ik dacht dat je met je vriend en de meisjes was visschen. Is het plannetje opgegeven?” „De jonge dames zijn van voornemen veranderd”, antwoordde de jonge man somber. „En Bill is met een kwade bui gaan wandelen”. „Alwéér gekibbeld?” vroeg de oude heer, verwonderd. „Wat leven we toch in een vreemden tijd. In mijn jeugd waren de jongelui veel verdraagzamer”. „Ik ben verdraagzaam genoeg en Bill óók.” „Je bedoelt waarschijnlijk William Billicom”. „De duivel hale William Billicom!” riep Jack, geërgerd. „Bill Bully heet de schavuit en hij is geen haar beter dan ik.” „Dat bemerkte ik in Londen aan mijn lepels en vorken. Maar ik hield het toen voor een jongeluisgrap”, zei de oude heer, droog. „We hebben ons leven lang niets dan van die soort grappen uitgehaald”. „Wat bedoel je?” vroeg de heer Van Nuchteren, schijnbaar hevig geschrokken.

„Niets dan de waarheid”, zei de jonge man met de vrijmoedigheid der wanhoop. „We leven reeds jaren van diefstal en roof en...”. „En...?” „En sinds we ons leven willen beteren hebben we niets dan misere meegemaakt”. „Dat is géén compliment voor de jonge dames en voor mij” zei de oude heer Peter, droog. „We hebben nog wel getracht jullie een gezellig reisje te verschaffen, met veel afwisselingen. En je verwoede plaaggeest en achtervolger ben je óók voorgoed kwijt. Die is in de macht der amateur-politie”. „Wat wilt u daarmee zeggen?” vroeg Jack, verbleekend. „Ik dacht dat U hem voor een dwaas versleet en alleen een grapje met hem maakte, voor tijdverdrijf. Gelooft U werkelijk dat

hij ons achterna zat?” „Dacht je van niet? Wat zeg je dan wel van deze advertentie in de „Chronicle”? Ik trek er de conclusie uit dat die Joris Jochem niet zoo'n groote gek en ingebeelde detective is, als waar ik hem voor hield. Maar misschien heb jij er een andere opinie over. Ik zou die dan graag vernemen”. De heer van Nuchteren vouwde de krant open en liet Jack de advertentie-pagina zien. Hij las een groote annonce in de Hollandsche taal, half luid voor:

B N K IEVE ! O GELE !

Koor driers bij mergissing
veegenomen, uit een pension in Bethnal Green.
kier voffers, binhoudend ankpapier,
joud en guweelen wer taarde man 20 villioen.

Inlichtingen persoonlijk te bekomen, elken
ochtend tusschen 10 en 11 ure op den hoek van
West Ferry Road en Glengall Road Poplar.

LORIS LOCHEM IS IN
JONDEN !

„Zoo, zoo, een aardige grap”, mompelde Jack, tusschen de tanden. Hij was echter onder het lezen bleek geworden en zijn grijnslach was niet van harte. „Dus jij denkt dat men alleen voor de grap zoo'n dure advertentie plaatst?” vroeg de oude heer Peter, met zachtmoedige ironie in zijn stem. „Ze is immers de klinkklaarste onzin!” riep Munnik geërgerd uit. „Kan U er uit wijs? Ik kan het niet lezen. Bepaald van een idioot die een beetje geld te veel heeft en de kranten wat wil laten verdienen. „Je zegt zoo iets, mompelde de oude heer, schijnbaar instemmend. Nu, dan is mijn moeite allemaal vergeefs geweest. Dat is jammer”.

(Wordt vervolgd)

Foto Georg Haecckel

EEN ZWANENNEST